

*Секція: Економіка та управління національним господарством,
модернізація національних моделей економічних систем*

Галасюк С. С., доцент

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Багатогранний вплив туризму на економіку регулюється у більшості країн спеціально визначеним центральним органом виконавчої влади у сфері туризму. Однак ступінь державного регулювання туристичною галуззю неоднорідний по країнах світу і має залежність від загального стану їх економічного розвитку. Дана обставина спричинила виникнення декількох основних моделей державного регулювання туризмом, на підставі дослідження яких можна простежити певні закономірності організації туристичного бізнесу в різних країнах [1].

Серед науковців найбільш розповсюдженою є думка про існування трьох основних підходів до державного регулювання у сфері туризму. Незважаючи на різні назви цих підходів, українські та зарубіжні вчені [2; 3; 4; 5] спільні у думці, що:

– «перша модель» («децентралізоване управління», «модель саморегулювання») передбачає відсутність центрального органу виконавчої влади в структурі уряду; всі питання з розвитку туризму вирішуються на місцях на засадах та принципах ринкової «самоорганізації»;

– «друга модель» («централізоване управління», «модель пріоритетності туризму»), навпаки, передбачає наявність сильного й авторитетного центрального органу – міністерства, який контролює діяльність усіх підприємств туристичної галузі в країні;

– «третя модель» («європейська модель управління», «модель міжгалузевого регулювання») переважає в розвинених європейських державах, в «надрах» певного багатогалузевого міністерства на рівні відповідного галузевого підрозділу.

Проте, на наш погляд, можна стверджувати, що у міжнародній практиці сформувалися чотири основні моделі державного регулювання у сфері туризму [1] (табл. 1).

Таблиця 1

Моделі державного регулювання у сфері туризму

Модель	Центральний орган виконавчої влади у сфері туризму	Характерні риси моделей державного регулювання
1	2	3
Перша	Міністерство туризму	<ul style="list-style-type: none"> – визнання в'їзного туризму як найбільш вигідного джерела отримання іноземної валюти в порівнянні з іншими галузями економіки; – залучення іноземних інвестицій у створення туристичної інфраструктури, яка є найбільш ефективною сферою для вкладення капіталу; – виділення значних фінансових коштів з державного бюджету на розвиток туризму; – забезпечення державної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу в туристичному секторі; – необхідність організації дієвої системи безпеки туристів у разі існування високого рівня різноманітних видів ризиків в країні
Друга	Спільне міністерство туризму і суміжного виду діяльності	<ul style="list-style-type: none"> – визначення туризму як пріоритетного напрямку розвитку економіки та культури країни; – необхідність досягнення збалансованості в розвитку туризму та інших галузей економіки; – забезпечення розподілу повноважень між центральним та регіональними органами державного регулювання у сфері туризму; – широка реклама країни як найбільш популярного туристичного напрямку на зарубіжних туристичних ринках

Закінчення таблиці 1

1	2	3
Третя	Національна туристична адміністрація (НТА) при багатопрофільному міністерстві або при Кабінеті Міністрів	<ul style="list-style-type: none"> – займання туризмом певного місця в структурі економіки; – зменшення ролі центрального органу виконавчої влади у сфері туризму; – активний пошук можливостей для узгодження інтересів держави і приватного бізнесу, центру та регіонів; здійснення чіткого розподілу НТА на два підрозділи – «адміністративного» та «маркетингового»; – поступовий перехід «маркетингового» підрозділу НТА на змішане фінансування (за рахунок коштів із державного бюджету та від представників туристичного бізнесу)
Четверта	Відсутність центрального органу виконавчої влади у сфері туризму	<p>1. Дану модель обирають країни, які прагнуть вирішувати проблеми розвитку туризму на регіональному рівні. Для цього країна повинна:</p> <ul style="list-style-type: none"> – мати високий рівень розвитку загальної та туристичної інфраструктури, забезпечення безпеки туристів, системи надання банківських, страхових, медичних послуг; – бути відомою на світовому туристичному ринку. <p>2. Дану модель обирають країни, які:</p> <ul style="list-style-type: none"> – або не приділяють розвитку туризму належного значення; – або мають недостатній рівень соціально-економічного розвитку; – або знаходяться у стані політичної нестабільності.

* Складено автором

В цей час сфера туризму України підпорядкована Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, в рамках якого діє Департамент туризму та курортів в якості НТА. Це дозволяє зробити висновок про формування третьої моделі державного регулювання в нашій країні. Проте визнати її класичною доки не можливо.

Незважаючи на велику кількість завдань, делегованих Департаменту туризму та курортів, даний підрозділ повністю позбавлений функції

здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів, що шкодить його дієздатності.

Крім того, серед завдань, делегованих Департаменту туризму та курортів, є такі, виконання котрих неможливо без удосконалення загальноекономічного законодавства країни, наприклад: заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму; створення сприятливих умов для розвитку туризму шляхом спрощення та гармонізації податкового, митного, прикордонного та інших видів регулювання тощо.

На нашу думку, для збільшення обсягів туристопотоку, зростання надходжень від туристичної діяльності, підвищення внеску суб'єктів господарювання, діючих у сфері туризму, в економіку України, потрібно:

- Підпорядкувати Департамент туризму та курортів безпосередньо Кабінету Міністрів України.

- Змінити підходи до гарантування туроператорами своєї цивільної відповідальності перед туристами шляхом установлення фінансових гарантій, розмір яких повинен залежати не тільки від виду туристичної діяльності, але й від обсягу надаваних туристичних послуг та отриманих доходів [6].

- Скасувати законодавчу норму щодо виключності туроператорської діяльності, яка значною мірою впливає на погіршення якості обслуговування туристів.

- Сформувати державний реєстр турагентів та створити національний стандарт про вимоги щодо провадження турагентської діяльності.

- Налагодити дієву систему статистичних спостережень у сфері туризму за існуючими формами звітності, а також вдосконалити ці форми й узгодити їх термінологію з існуючими нормативно-правовими документами.

– Стимулювати створення потужних громадських організацій, об'єднуючих туроператорів та турагентів, представників готельного та ресторанного бізнесу, які спроможні впливати на розвиток туристичного бізнесу в країні [7].

– Забезпечити своєчасне розроблення, узгодження та затвердження програм розвитку туризму в Україні, стратегій розвитку туристичних регіонів, та здійснювати контроль за їх виконанням.

– Відновити власний сайт Департаменту туризму та курортів, наповнити його актуальними відомостями про стан розвитку туризму в Україні, забезпечити переклад інформації на іноземні мови.

Література:

1. Галасюк С. С. Модели государственного регулирования в сфере туризма / С. С. Галасюк // Научные исследования в сфере туризма: Труды Международной туристской академии. Вып. 6. – М.: МТА, 2010. – С. 189-204.
2. Биркович В. І. Державне регулювання сфери туризму на регіональному рівні: автореф. дис. ... канд. наук держ. упр. : спец. 25.00.02 – механізми державного управління / В. І. Биркович. – К., 2007. – 18 с.
3. Карпова Г. А. Экономика и управление туристской деятельностью: учебное пособие в 2-х частях. Ч. 1 / Г. А. Карпова, Л. В. Хорева. – СПб: СПбГУЭФ, 2011. – 268 с.
4. Смирнов І. Г. Логістика туризму: навчальний посібник / І. Г. Смирнов. – К.: Знання, 2009. – 444 с.
5. Арстанбек кызы Э. Особенности государственного регулирования туристической отраслью Кыргызстана [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://arch.kyrlibnet.kg/uploads>.
6. Герасименко В. Г. Ліцензування туристичної діяльності в Україні у контексті міжнародного досвіду / В. Г. Герасименко, С. С. Галасюк // Журнал європейської економіки: науковий журнал. Том 10 (№ 4). – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – С. 402-414.
7. Галасюк С. С. Формування туристичної політики України в контексті міжнародного досвіду / С. С. Галасюк // Розвиток сталого туризму: виклики і можливості для туристичного та готельно-ресторанного бізнесу: матеріали круглого столу та студ. наук.-практ. конф. (м. Одеса. 12 квітня 2017 р.). – Одеса: ОНЕУ, 2017. – С. 22-26.